

Sotsiaalkaitseministri 3. mai 2023. a käskkirjaga nr 81 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ muutmise“ seletuskiri

I. Sissejuhatus

Muudatusega lisatakse alategevus, mis toetab sotsiaalvaldkonna töötajate dementsuse alase kvalifikatsiooni hoidmist ja arendamist. Samuti nähakse ette koostada erihoolekandeesutuste üleriigilise reorganiseerimiskava, arvestades psüühilise erivajadusega inimeste sihtrühmas deinstitutionaliseerimise (DI) põhimõtteid.

Käskkirja ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Terry Ney (tel 5919 2437, terry.ney@sm.ee) ning välisvahendite osakonna nõunikud Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee) ja Margot Maisalu (tel 52 438 27, margot.maisalu@sm.ee). Käskkirja juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee).

Märkused:

Käskkiri ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Seletuskiri kirjeldab ainult käskkirjas nimetatud TAT muudatusi.

II. TAT muudatuste sisu

Punktidega 1, 8 ja 9 täpsustatakse, et rakendusasutus on Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakond ning elluvijja hoolekande osakond. Muudatus on tingitud Sotsiaalministeeriumi struktuurimuudatustest.

Punktiga 2 täiendatakse TAT punkti 2 „Toetatavad tegevused“. Täpsustatakse, et TAT hoolekandevaldkonna vastutusallas olevate tegevuste arendamise all peetakse silmas ka teenuste arendamist ja ümberkorraldamist kogukonnapõhisuse suunas.

Punktidega 3–8 täiendatakse tegevuse 2.1. „Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ eesmärki, sisu ja tulemust. Tegevuse raames on Tervise Arengu Instituudi ülesanne dementsuseteemalise arenguprogrammi rakendamine hoolekandeesutustes.

Eesmärgis tuuakse välja, et teatud sihtrühmadele (nt dementsusega inimesed) teenuseid osutavatest ja korraldavatest spetsialistidest on moodustunud jätkusuutlik valdkondlik tugivõrgustik. Täiendusena lisatakse, et koostatud on erihoolekandeesutuste üleriigiline reorganiseerimiskava, millega jätkatakse psüühilise erivajadusega inimeste sihtrühmas DI põhimõtete rakendamist ning mis on sisendiks toetusmeetme tingimuste vajalike kriteeriumite väljatöötamiseks. Seoses sellega täiendatakse ka tegevuste sisukirjeldust ning tulemust.

Punktiga 10 korrigeeritakse TAT punkti 3 „Näitajad“. Tabelis suurendatakse punktis 2.1. „Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine“ kajastatud TAT spetsiifilist näitajat „Koolitatud spetsialistide arv“ ning uueks 2024. a vahesihttasemeks on 228 koolitatut ja 2027. a sihttasemeks on 856 koolitatut. Näitaja suurenes 56 koolitatava võrra, kuna lisandus uus alategevus 2.1.5. „Pädevuse tõstmine dementsussündroomiga inimestega töötamisel“, mille raames koolitatakse hoolekandeesutuste töötajaid.

Tabelis vähendatakse punktis 2.2. „Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas“ kajastatud TAT spetsiifilise näitaja „Koolitatud spetsialistide arv“ 2024. a vahesihttasest ning uueks vahesihttasemeks on

120. 2027. aasta sihttasemed muudetud ei ole. Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni koolituse hanke läbi viimisel Tervise Arengu Instituudi poolt ei tulnud hankesse nii palju pakkujaid, et katta ära 2024. a koolitusmaht. Planeeritud koolitusmahu täitmiseks korraldatakse uus hange.

Punktide 11–12 ja 16 puhul on tegu tehniliste muudatustega, millega täpsustatakse, et kõnealused sätted kohalduvad lisaks TAT eelarvele ka TAT tegevuskavale (TAT lisa 1).

Punktiga 13 sätestatakse, et elluviija on kohustatud kõigi toodete ja teenuste hankimisel lähtuma keskkonnahoidlike riigihangete¹ kriteeriumitest. Kuigi alates 01.01.2022 muutus riigihangetes kohustuslikuks keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamine neljas tooterühmas: mööbel, puhastustooted ja -teenused, kontori IT-seadmed ning koopia- ja joonestuspaber on elluviija kohustatud kõigi toodete ja teenuste hankimisel lähtuma keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumitest.

Keskkonnahoidlik riigihange tähendab minimaalse negatiivse keskkonnamõjuga toodete või teenuste hankimist. Keskkonnahoidlik riigihange on defineeritud menetlusena, mille abil riigiasutused hangivad kaupu, teenuseid ja ehitustöid, millel on nende olulusringi jooksul ehk nii tootmisel, kasutamisel kui ka kasutusest kõrvaldamisel väiksem negatiivne keskkonnamõju, võrreldes muul juhul hangitavate, sama esmaülesandega kaupade, teenuste ja ehitustöödega.

Tegemist ei ole riigihanke eritüübiga, vaid see on tavapärane läbiviidud hange, mille puhul võetakse arvesse lisaks muudele nõuetele ka keskkonnanõudeid. Ei ole vahet, kas tegu on avatud, piiratud, lihtsustatud vms hankemenetlusega – keskkonnanõudeid saab kõigi puhul kasutada.

Kohustus jõustub alates 01.04.2024, et see ei kohalduks juba ellu viidud või töös olevatele hangetele.

Punktiga 14 täpsustatakse, et TAT partner on kohustatud enne riigihanke korraldamist elluviijaga kooskõlastama ka riigihangete vastavuse keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumitele.

Punkti 15 puhul on tegemist tehnilise muudatusega, millega täpsustatakse, et TAT lõpparuanne tuleb esitada 45 päeva jooksul alates TAT abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Varasema sõnastuse kohaselt tuli seda teha hiljemalt 17. märtsiks 2028.

Punktiga 17 täpsustatakse, et TAT punkti 9.9 kohase muudatuse puhul esitatakse puuduste mitteesinemise korral muudetud dokumendid kohe ministri kinnitamiseks.

Punktiga 18 asendatakse TAT tegevuskava (lisa 1) ning TAT eelarve (lisa 2), mida korrigeeritakse vastavalt 2023. a tegelikule täitmisele, uuendatud tegevustele ja täpsustatud ajakavale. TAT 2023–2024 aastate kogueelarve suureneb TAT muudatusega 310 721 eurot, peamiselt seetõttu, et TAT eelarvesse lisandusid uute ridadena 1.2.6 „Pädevuse tõstmine dementsussündroomiga inimestega töötamisel“ ja 1.2.7 „Erihoolekandeteenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine“. Oluliselt suurenesid ka 2024. a eelarve rida 1.2.1. „Otsesed personalikulud“, kuna sinna lisandusid SKA KOV nõustamistalituse personalikulud ning rida 1.2.4 „Kuulmislangusega inimestele tõlketeenuste pakkumine“, sest tegevuse ellu viimist pikendati ka 2024. aastasse. Samas vähenes oluliselt 2024. a eelarves rida 1.3.4. „Toetatud otsuse süsteemi väljatöötamine ja rakendamine“ ja rida 1.3.5. „Inimesekeskse teenuse korraldamise arendamine“, kuna tegevuste elluviimise algus lükkus edasi. Lisaks vähenes ka rea 1.2.3. „Vabatahtliku tegevuse soodustamine hoolekandes“ 2024. aasta eelarve, kuna algselt planeeritud sisse ostetav analüüs koostatakse ise.

¹ <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/ringmajandus/keskkonnahoidlikud-riigihanked>

Vastavalt käesoleva käskkirja punktides 3–8 tehtud muudatustele täiendatakse TAT tegevuskava kahe uue alategevusega: „Alategevus 2.1.5. Pädevuse tõstmine dementsussündroomiga inimestega töötamisel“ ning „Alategevus 2.1.6. Erihoolekandeteenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine“. Tegevuste lisamise põhjuseks on vajadus parandada teenuseid vahetult osutavate ja korraldavate spetsialistide pädevust ning tõsta sotsiaalteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.

Tegevuskavasse lisandunud alategevustele kohalduvad riigiabi osas teiste tegevustega võrreldes samad järelused.

Punkti 19 kohaselt rakendatakse käskkirja tagasiulatuvalt alates 01.01.2024 seoses tegevuste alustamisega nimetatud kuupäevast alates, v.a punktid 13 ja 14, mida rakendatakse alates 01.04.2024.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

TAT muudatused on suunatud suurema tulemuslikkuse saavutamisele tegevuste elluviimisel. Sotsiaalvaldkonna töötajate dementsuse alase kvalifikatsiooni hoidmiseks ja arendamiseks läbi viidavad koolitused parandavad sotsiaalteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust. Erihoolekandetasutuste üleriigilise reorganiseerimiskava koostamine annab sisendi ERF toetusmeetme kujundamiseks, millega luuakse psüühilise erivajadusega inimestele võrdseid võimalusi eneseteostuseks ja iseseisvalt.

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkirja rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.01.2024, va punkt 13 ja 14, mida rakendatakse alates 01.04.2024.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Tervise Arengu Instituudile ja Eesti Puuetega Inimeste Kojale. Rahandusministeerium, Riigi Tugiteenuste Keskus ja Sotsiaalkindlustusamet kooskõlastasid eelnõu märkustega, millega on arvestatud. Tervise Arengu Instituut, Puuetega Inimeste Koda, Euroopa Komisjon ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjon tagasisidet ei esitanud.